

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 for. a za kmetu 1 for.; razmerno za pol god. 1 f. a za kmetu 50 novčića. Izvan carovino više poštarina. Podjedini broj stoji 6 novčića.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a ne sloga sreća pokvari.“ Nar. Post.

Godina VII.

U Trstu 16. Marča 1876.

Broj 6.

Pogled po svetu.

U Trstu 15. ožujka 1876.

Carevinsko se veće odgodilo na neizvestno vrieme. Delegacije da će se sastati tamo negdje koncem mjeseca svibnja i to ovaj put u Budim-Pešti. Slaveni Moraveci će biti u njih zastupani, jer su jih kod izbora delegata Niemci onehajali i preskočili, pa oni uvredjeni stupi iz većnice, neštiv glasovati. Sad sjede i većaju svi ovostrani zemaljski sabori osim Tirolskoga, koji nemože jer je iz njega stupila državopravna većina, dalmatinskog iz kojega se morao udaljiti predsjednik mu Ljubiša, prisiljen od većine. U obće utarnje i vanjsko stanje naše države jest veoma nepovoljno. S Ugarskom glede nagodbe još se nije ništa dokučilo. Magjari u nekih svojih novinah izjavljaju, da oni nisu protivnici federalizma, kako ga misli i hoće narodna stranka česka, poljska i slovenska, jer da onakov federalizam u Ugarskoj već obстоji među njima i Hrvati. Hrvatski ministar Pejačević je odstupio, a mjesto njega postao ministrom Bedeković, bivši hrvatski ban. Naša braća Slovenci su onomadne slavili ljepe pobjedu nad Niemci, izabравši u Mariboru za svog zastupnika u Gradačkom zem. saboru g. Radaja mjesto nekoga Brandstettera.

Kako stoje stvari na Iztoku, vidi se najbolje iz toga, što su posje proglasenja Andraševih polakščih Turci na Krštanje još bjesniji, nego li su to prije bili, jer se odanle nečiju nego o paljenju i nabijanju na kolac. Zato se amo k nam pribegli Krštanji neće nikako da vrate u svoju pustu i krvavu domovinu, akoprem im je iz Beča po Rodiću i Mollinary poručeno, neka se miču. Oni su na ta poruku jednoglasno izjavili pismeno i ustmeno, toli u Dalmaciji koli u Hrvatskoj, da će svi radje u vodu poskakati, nego li se živi vratiti pod osvjetni turski nož. Toga radi toj je sirotčadi baš do zdvojenja, jer odavle jih tjeraju, a tamo jih je strah turske osvjetne. Sad se od naše austrijske strane svom silom nastoji, da se u Bosnoj i Hercegovini uzpostavi i ukripi turska oblast, zato se nikomu neda pričko granice, a tko od ustaša naljeti na naše zemljisce, odmah ga uhvate i zatvore. Tako su ovih danah na turskoj granici u Dalmaciji austrijski žandarmi uhvatili i zatvorili sa više drugovih četovodju Ljubibratića, koji se bio opet povratio na bojno polje, da junački pogine il da izbavi izpod sramotnog turskog jarma svoje tužno pleme. Čuje se, kad su ga doveli u Sinj, da nije bio lani ni Car ljepše dočekan, što je bio dočekan on tom prigodom. Sinjani da su razvili svoje narodne zastave, palili mužaro te mu vikali „živio“, koliko jih je god grlo nosilo. Krv nije voda, a naime kad teče za krst i slobodu! Ali kao da sve to neće pomoći Turkom i njihovim prijateljem, jer kako se vidi iz izjave, što su ju pustili u svjet kao odgovor na Andraševe polakšči, ustašem nije ni na kraj pameti, da slušaju drugih savjetnih izvan savjeta svojega poštenja i svojega čovječjega dosta- janstva. Dapače tu su svoju odluku već i činom zasvjedočili, potukavši prošlih danah na Muratovici hametom Turke, oto svoje grozne i nečovječne mučitelje. A pod izvestno se zna, da se i u Bosnoj prikupljaju crne ustaške čete, koje su se smrti zavječale. Mrzko je, kako Magjari netajo ni najmanje, da vole poganim Turkom, nego li ubogim Krštanom! — U Francuskoj se sastao novi parlament. Don Karlos je pobjegao iz Španjolske te tako dokončao svoje višegodišnje vojevanje. U Rimu otvorio je kralj Emanuel talijanski parlament govorum, kojim navješćuje narodu, da se nahodi u dobroj prijateljstvu sa susjedstvom, a naime s Austrijom i Njemačkom.

Dopisi.

Iz Tinjanšćine 2. ožujka.

Dugo je već prošlo vremena, što vam nisam odavle ništa pisao, a to s toga, što nisam imao šta. Sad vam se pak oglasujem, jer čemo mi Tinjanci, Križanci i Supetareci biti doskora pozvani da izberemo novo občinsko zastupstvo ili raprezentantenu.

Oglaši se primaju po na-
radnoj ceni. Pisma neka so
šalju platjene poštarine.

Nepotpisani so dopisi ne-
upotrebljavaju. Dopisi se ne-
vrataju. Uredništvo i Od-
pravnictvo nalaze se Via
S. Francesco N.º 4, piano I

Svaki naš pravi občinar želi, da bi ovaj put bili oprezniji u tom poslu, nego li smo to bili prošlih puta; jer smo počeli već i mi uvidjati, da od glave riba smrdi, to jest, kakovo je zastupstvo, da je takav u občini red i napredak il pak nered i nazadak. Doprinite mi dakle, da u tu svrhu rečem koju baš iz srdeca svojoj braći, mojim susjedom.

Moj rođe! domišlaš li se zadnjih izborih, kad si izabirao ovoga za to što ti je kum, a onoga što si mu dužan; nekoga za prijateljsku času vina, a opet nekoga za sramotnih petdeset novčićah? Pa koliko nisi morao pogutnuti žuča i čemera! Jer, domišlaš li se svakojakih zaprekab, koje su se stavljale na put tvojemu prosvećenju od ljudih, koje si što omamljen, što opojen, što ustrašen u zastupstvo izabrao? Domišlaš naime, kako nisu ti ljudi htjeli ni čuti, da se tvoja djeca uče u školi u tvojem starom slavnom narodnom jeziku, kao da ti neimaš tvojega jezika i kao da ti školu netko drugi plaća, a ne ti sam? Domišlaš li se svih spektakala i suprotivčinaca proti djelitbom zemalja, koju ti želiš, jer hoćeš, da ove, vole i ostalo blago pase svaki na svojem. Domišlaš se, dokle jih još nebi izabrao, onih medenih riečih, onih tvrdih, običanjab i onoga slatkoga pogledivanja i podmigivanja, kojim su ti htjeli reći da će za te skrbiti, kao roditelji za svoju rođenu djecu? A s druge strane, kad bi jih već izabrao, domišlaš se one nadutosti, ono oholosti i one rekao bi skoro okrutnosti, kojom bi ustali proti tebi, derue te globami i pritišće svakojakimi napastovanjima? Domišlaš li se, kako bi se ludo trošio siromašni občinski novac, pa kako bi s druge strane isle na prodaju tvoje občinske sjenokose, da se plati državni porez iliši steura?

Ako se svega toga domišlaš, pa ako nisi tupiji od nieme živine, stupi u sebe i reci, da ti je već dosta te pokore. Reci, kad budu novi izbori, da nećeš već slušat nikoga, nego da ćeš gledati jedino sebe i svoju korist; obecaj i reci, da nećeš po tvojem starom sramotnom običaju priklanjati više ulja ni kumu ni kumparu, nego da ćeš učiniti, što i kako se pristoji slobodna i samosviestna čovjeku; reci, da ćeš svoje vjerovnike poštano platiti, al da im nećeš već nikad kao Ezav za čančić Jakovljevo lieće prodati svoje starine i svoje od otacih ti ostavljene baštine, jezika naime i narodnosti tvoje; obecaj i reci, da se već nećeš nikad dotaknut Judinih srebrnjakal, nego da ćeš čista čela i poštena lica doći na birališće. Tako ćeš eto i jedino tako moći izabrati za svoje zastupnike ljudi poštene i rade tvojemu dobru. Tko te je jedanput prevario, tomu već nevjernj, pa makar se kunio nebom i zemljom. Ljudi, koji neišču nego svoju korist, pa bili oni odpadnici Šarenjac i kmeti, nebiraj jih, jer ti nisu za te. Naposljedu znaj, da bez slike, truda i pomoći Božje neima ničemu uspjeha. Zato treba da se svi najprije preporučite Bogu, onda da se dogovorite i složite, koje ćeće ljudi izabrati, pa kad dođe dan izbora, da nitko doma neostane imao još većega djela, nego da svi dođu, te daju svoj glas za ugovorene ljudi. Takav rād i takovo mužko i bratinsko postupanje nemože Bog nego blagosloviti, jer je on Bog slike i ljubavi, pa će blagosloviti i nas i naše dojdće izbore!

Odgovor ustaških vodjih na reforme.

(Doslovni prepis sgotovljen za „Narodni List“ u Sutorini iz matice upravljenje velevlastim).

Sa Hercegovačkog logora vojne. — Starešine ustaške odgovaraju bez diplomacije, presto narodnim govorom, na neke dopise i programe, na pomoći i odmoći na zauzimanja i oduzimanja naša i. t. d. —

Mi smo narod hercegovački, narod mučenik, narod kroz pet stoljeća robujući, narod od koga je prije pet stoljeća pronašla, rasla i širila se najsvjetlijia, najčistija i najblagodarnija krv srbska. To sve zna izobražena Evropa da je ovako. Ali, kad je potlači i zadobi na junačkom međanu Kosovskom sablja Orkanova, mi sami sebi naši zlatnu slobodu zakovamo u ljeti lanac. — Mi govorimo,

po prostom mišljenju, da je to bila božja volja, da tako bude, da se uznesi slava vjekovječna turskog proroka, a da uzplaće slomjeni krst Hrista razpeteg. Mi se za to ne potužimo pred Evropom, niti se mi danas tužimo. To bi sreća turska i njihovog junačkog međana, a nesreća srbskog bratskog razdora i bratske nesloge, koja i danas ko da se pojavljuje u pojedinih dijelih naroda srbskoga, a to bez stida i krivine reći ćemo od bratske posestrine Srbije.

Na žalost, na tugu našeg sreća, moramo reći i govorimo: da je potomak bezsmrtnog Karaglora na prestolu srbskom, ali i od prave krv Miloševića, nebi slušao mučeničke vapije, a za jede naše ko ne haje. Mislimo da bi mu imalo već tronuti srdece jank staraca, plać i vriska ženah i djetetah, naše bledne stradajuće raje. — Zaista plemeniti duh riedkog knjaza Mihajla — da je sreća ko što je nesreća — nebi laktom premjeravao; u ovom potrebnom trenutku, morsku dubinu, niti bi izpitivao nebesnu visinu. Obratao se nebi desno ni lievo, no udario bi pravcem koji vodi k bjeđnoj Bosni i Hercegovini. Ab, žalosti!

Mi uz to čujemo, a dobro ne razumjemo, za projekte i reforme, koje neki evropski politikari ustrojavaju, da njimi bledne Hrišćane pod jaram turski obrisuju, i u ravnopravnost religioznu dovedu. To je za nas nesnosno, neizvjestno, neudesno, ako u tim reformama nema ovih rieči: *sloboda prava, sloboda nezavisna turđinjamstvo velesilah evropskih, daje se Bosni i Hercegovini.* — Ovaj projekt reformatorski jedino za nas je potreban, za naš je nuždan. Za nas mora biti u ovom vremenu ili to, ili grob jedan koji će nas progutat, da nas na zemnom krugu više nebude.

Prijatelji mira i blagostanja, neka tako izvole učiniti, ili čas prije nas sa zemlje iztriebiti, ako nadju pravo da obdrže divljeg varvara, svitnjepova azijskog, koji se vocario našim neslogom, koji ništa drugo nije među narodima nego šugava ovca u zdravu stadu.

Mi ćemo opet reći da nas umirit može sama prava slododa, ili smrvit jaki broj silna oružja, što prevozilazi moć Osmanlijah. No zaisto i tad ostaju zakletnice poslje nas. Naše srbinje primile bi još oružje vojničko da brane slobodu i slobodna prava. A što viša je zulumčarska moć, naša krv pušča se izpod nje, vapije to snažnije za pomoć po svetu prijatelja Bosansko-hercegovačkog oslobodjenja: pomozte, podržite sad oli nigda!

Austrija, kao prirodno susjedna država, činila je i čini na ruku dosta dobrovorstva našoj djeci, starejima i ženama. Vježnja joj budi hvala i blagodarnost od strane vodja i ustaša!

Italija i nje bezsmrtni izbavitelj, veliki i slavodobiciem ovjećani starac Garibaldi idu nam moćnim sredstvom na ruku. Slava im i hvala budi vječna u potomcima bosansko-hercegovačkim!

Engležka, najveća prijateljica osmanlinskog carstva, podržavala ga je na svojim rukama, jer je bila oči obsienila, misleći da drži i njeguje dostojno čedo, iz kog da uzraste čestiti i vistni, s duhom ponosit, narodima od koristi čovjek. Ali kad oči otvoriti, uvidi da je mjesto ljudskog stvora hranila i gojila zmiju natrovnu, koja njoj uzraste na rukama, za zlo čovječansko, silna i velika, i koja htjede iz naručja engležkog da prožire i da truje čovječanstvo, a Engležka da je hrani. Na posljedku pak ta bi zmija ujela i onu istu ruku koja je hranila. Sad sjajna kraljevina Engležka odbacuje zmiju u blato smrtonosno; sluša naš placi i čini nam štograd na ruku. Hvala joj budi nezaboravljena!

Braća srbska, braća srbske krv, ponositi Vojvodjani, nad slobodom i za slobodu našu bdiju i dan i noć, kao mati sa ocem uz beštu bolestnoga sina, ili kćeri jedinice. Dlčno kolo njihovoga društva — pred kojim Miletića čujemo — vidimo, i nemamo drugo reći neg potomstvu preporučiti, da jih svetkuje.

Najžalije nam je na njih to, što su se oglušili te neće da se potruđe dostaviti u Srbiji našoj braći do ušiju, da smo se zakrvavili sa Turcima, da naša djeca, stariji, žene skrapavaju na mukama od hiljada bledah; da naša zemlja traži od njih bratske pomoći i da krv naša, koja se proljeva, ište pomoći i osvetu od jednokrvne Srbije. Zaista da mogu čuti, nebi se oglušili! — Za to molimo braću Vojvodjane, da dadu im na znanje, i dostave bar za srođnu braću Crnogorce, kaživajući kako su im kuće prepunjene od našega roblja, i kako im se već broj promložio gotovo više od domaćih njenih stanovnikih, pa ipak da im na teret niesmo, nego da su nam bratska njedra otvorena. A pri tom i od njih tražimo, kao i od Srbije da izadju na otvoreno polje, da potražu krv našu prolivenu, koja osvetu iziskuje.

Naše nije diplomatizirati i nagadjanja žigosati, koja svjet rešeta. Nama je najpotrebnejše i najsvetije stojati na braniku i biti oprezni od svih stranah da nas sreća ne iznevjeri, koja nam je do sad za rukom hodila, da budemo i dalje dušmane tući, žariti i rotiti, a smrtit, nas ne može neg pomilovanje prave slobode, koju imaju Crnogorce.

Podpuno se uzdamo i nadamo, te gledamo na silnu, na moćnu, na slavnu Rusiju da će se pokazati spasiteljkom slaveno-srbskog oslobodjenja, sad ili nikad, ako nas bezpristrano ljubi, ako našu sreću želi. Nek sine zora naše slobode od njene moćne milosti, od njenog prejasnog prestolja. Od nje potražujemo pomoći prave slobode.

A tako i od svih ostalih evropskih silah i narodah, tražimo pomoći i spasenje slobode. A naše oružje, kad bude od svih svezah i preprekah narodnih oslobođeno, želi i željet će sa Turcima da krvavim slovinama prepišemo reforme koje je Turcin već od davnog doba nama zapisao.

Za slavne, za ponosne Pruse i nesumljamo da nam nisu prijatelji, u koje se uzdamo podpuno, da će prvi priteći na spašenje slobode, koju vapijući glasom ištemo.

I opet se pozivamo na moćnu Rusiju, koja nam je dobročinstva novčana činila, crkve, škole podizati pomagala zlatne krste i odežde poklanjala, i. t. d. Ali u tim odeždama, kad su naši bledni sveštenici liturgiju služili, Maslomani su naše žene ljubili. Zato neće Rusija nemilostna ipak biti, neće za sveto pravo i slobodu našu postajati, da nebudemo gnusni robovi na vječe. Naše je mišljenje, naša je namjera za slobodu pravu ili za grob. Zaključujemo pečatom ustaške krv za slobodu, ovaj dopis, neprimajući drugog uslova.

Vojjska i vojvode ustaške na Sutorini koncem februara 1876.

Vojvoda Lazar Sočica — Melentije Perović arhimandrit — Vojvoda Bogdan, Luka Petković

USTAŠKI VOJVODE U SUTORINI

dne II. veljače 1876.

Iz „Narodnoga Lista“ po očevideu M. S.

Na 10. veljače t. g. s večera, doznao se da će iste noći sve vojvode saći na Sutorinu, na sastanak. S toga sutradan u subotu, premda pazarni dan u Erceg-Novom, ipak se niko čudio nije što množtvo naroda vrvi iz varoša put Sutorine. Tudjinci, koji iz razdobljnosti bijahu pošli tamo, bijahu čuvani entuzijazmom, kog je narod očitovalo. Narodni ponos, kog je prigoda probudila, izkazivao se u izrazima, u ertama svačijeg lica. Koga to ne podsjećaše na davne dogadjaje, koje nam pjesma kazuje, kad stare vojvode zbor zboriše?

Idje se cestom, na sjever zapad od Novoga, pa poslije pol sata udje se u dol Sutorinski. S lieva i s desna digla se visoka brda a pred očima puklo ždrielo, kroz koje penje se isto cesta i vodi u Dubrovnik. Na sred polja vidi se crkvica bez zvana, ozidana za prvoga ustanka. Oko nje polegli i micali se ljudi oružani. Na jug od crkvice, k moru, biele se zidine turskih tvrdjava, popaljenih jesenja.

Mimogred da kažem. Po predaji sačuvava se u narodu spomen jednog velikog manastira, zadužbine nekog od srpskih vladalaca, koji su manastir Turci srušili, te nad ruševinam podigli kulu. Kroz vjekove, svake godine o pravoslavnom preobraženju, narod se sliegao tu na sajam, iz čega se daje zaključiti, da je taj god bio hram crkve. Liep primjer kako sam spomen stvari, budjaše u narodu ista čestva, kao i sama stvar. Vukalović sruši kulu, i prokopavajući nadjeće mnogo obsežne temelje, i pravilan temelj od oltara, na kom ozidaše novu crkvicu, hram preobraženja gospodnjeg.

Drugi dio vojske vidi se sa stranah ceste, pred kućama Sutorinskima. Dvojica ljudi, bodajući odmakoste se od ostalih, te se susretosmo.

Jednome bit će 35 godinali od prilike, srednjega je rasta, lica liepa, žuta velika hrka, očiju plavih. Nosi crnogorsko fino odjelo, a na nogam čizme do koljena. Za pasom mu dve „lede“ (srebrene pištolje), a niz bedru sablja krivulja sa zlatnim balčakom. Na kapici ima grb sa dve sablje, znak komandira crnogorskog. To je Lazar Sočica, vojvoda Pivski.

Lazar Sočica Riestov, rodom je iz Pive. Djetetom učio je knjigu kod strica mu glasovitog Hadži-Teodosije, igumanu manastira Pivskog. Otac Teodosije postrigao se u Hilendaru i bijaše na glasu bistrac. Poginuo je sa prvog ustanka u selu Mratinju od vojske bjesnog Ded-age Čengića, onog što je skoro zaglavio, Lazar mu je kosti prenijeo u Pivu. Sočica bijaše godine 1860-61 perjanikom kod vojvode Žarka Lješevića. Poslije Vukalovićeva odstapa, turska ga vlada postavi za Juzbašu (zapovjednik nad 40 pandurab). Tako je trajao do 1874, a poslije je trgovao u Drobnjaku. Kad Nevesinje planu, on sa pok. Vulom Hadžićem digne Piva na oružje, te po smrti ovog poslijednjeg, Sočica bi vojskom izabrat za vojvodu.

Drugi je Melentije Perović, arhimandrit manastira Duži, a sad vojvoda Šumski. On će biti Lazarević godinah, al je poveći od njega. Ima pakružno.... južno lice, gusto smedju bradu i brke. Odjeven je kao i prvi, i zagrnuo se kabanicom od crne čohe (sukna).

Otar Melentije Perović, rodom je iz Gorice kod Trebinja. Za prvog ustanka bijaše još mlad, ali je pretrprrio tada od austrijske vlade. Poslije mira bi imenovan arhimandritom manastiru Duži, a sad zajedno sa Petkovićem predvodi Šumljane. Njegov brat i Sočica jesu šogori.

Oba nam se pridružiše, te s njima razgovarajući se imadmo čest stići medju vojsku.

Šteta da se tu ne desi umjetnička ruka, da naslika te grupe junakah ponamještanih na sto načinab, te statujske stasove i lica „kršne djece, mrieti naviknute!“

Saznadosmo od dvaju vojvodab, da su tu sa vojvodama stotinjaši i oko 400 ljudi; ostala vojska da se odmara po obližnjim selima.

U taj mah prodje zamišljeno kroz vojsku, čovjek veličanstvena stasa, ogrnut crvenom kabanicom. Uz vitke mu noge, prikucuje sablja. Po kretanju sudeći, uzeo bi za mladića tog čovjeka, koji je preživio 60 godinah patnje, nadanja i vojevanja. Na njegovom krasnom licu stoji zapisan njegov junački život, a častna prisjeda brada i junački brk kite mu obraz. Kad nam kazao da je to pop Bogdan Žimović vojvoda Gački, svi se smjerno poklonisimo pred čovjekom, kog je ime u tvrdoj svezi sa stradanjem i sa slavom Hrccegovacab.

Bogdan Žimović Acimov, a unuk jednog kaludjera, rodom je iz liepog Gackog-polja. Taj njegov djed kaludjer — pripoveda se — da imadjaše dve liepe ledeneice. Jednom neki od sinovaca reče mu: „ta, striće, podari mi to oružje i tako ga nemaš komu ostaviti“. — „Valaj baš kad je tako, imat ēu ga komu ostaviti“ — odgovori on — te se obrije i oženi, a od poroda mu rodi se Bogdan. Kadno godine 1851 Omer-paša dodje sa velikom vojskom u Hrccegovinu, narod izabere Bogdana za vojvodu. On je samosedi vojvoda prvog ustanka. Evo imena ostalih šest: Vukalović, Bačević Jovan (otac pokojnoga V. Maksima) Lješević, Cerović, Milan, Vukov. Poslje mira bio je više putab apsen i mučen od turske vlade, a napokon imenovan članom meldžiza (suda). Ali Turci mu se nikako povjerovali niesu, te on prebjegne na Grabovo, a knez Nikola imenoje ga svojim senatorom.

Malo naprijed nekoliko ljudi stajahu mirno i razgovaraju se posred tišine. Trojicu ujih, po junačkom izgledu, više nego li po odjelu, mogao si odlikovati od ostalih. Najkrupniji od njih omotao glavu crvenim sarukom (čalmom, rubom); izpod svedenog čela sjeveraju mu ognjevite oči, a preko duguljastih ogorenih lical previo mu se brk „kao jaganje“. To je Peko Pavlović, vojvoda, crnogorskih dobrovoljacab. Odjeren je prosto, kao i oni, a ogrnuo se primorskim kaputom i neprestano puši čibuk.

Peko Vojnović, a po otcu Pavlović iz Čeva, vojevao je u prvom ustanku sa Jovovićem. U slavnoj bitci na Grabovcu prvi je uskočio u turski šanač, i posjekao Turčina. Za to junaštvo pokojni knez Danilo darovao mu je zlatnu sablju i dve ledeneice. Do 1871 živio je na Čevu, i, kažu, često se je otiskivao u četovanje. Te godine ustrojena je vojska u Crnojgori, te on postavljen „bataljon-komandiru“, a znak mu je čina zlatni grb na kapi sa dve sablje, oko grba. Poznato je da je u početku ustanka uskočio u Hrccegovinu sa svojim lavovima, te mu ih je pogicalo dosad preko stotine. — Peko je uzeo sestru Petra Vukotića, tetku svetle kneginje crnogorske.

Do Peka stajaše pop Fero Radović, vojvoda Nevesinjski, visok čovjek, žut, odjeven po hrccegovacku.

Vojvoda pop Pero Cvjetov, od bogate kuće Radovića, od Nevesinja. Godine 1851 za Žimovićem borio se je proti Ali-paši i njegovom Kavaz-baši. Poslje mira, odbio je nudjene mu časti od turske vlade, nego življaše doma kao paroh. Revan sveštenik, rođoljub, pošto je svoje stado oplemenjavno hrišćanstvom, danas ga predvodi u borbi za oslobodenje, za koje je i Hristus umro.

A do Radovića, Petković Luka vojvoda Šumljanah (oko Trebinja). On je srednjeg rasta, okoš, sieda brka, i sa svih njegovih 60 godinah na glasu je kao najlaganiji i najhitriji izmedju ustaša.

Luka Petković rodjen u Gorici pod Trebinjem, takodjer je vojevao sa Lukom u prvom ustanku. Kašnje je bio mal da ne u svim bojevima Trnsko-Crnogorskim. U Hrccegovinu nije se povraćao, nego življaše u Crnojgori a dijelom i u Austriji; a kad skoro opet planu ustanačku, planu i u njemu stara vatra, te se uput nadje na starom mjestu, pred svojim Šumljacima, — ako Bog da, s boljom srećom nego onda.

Vojvode misle i govore ovako: „mi ne prolijevamo krvi za komad „papira (reforme) nego da se konačno oslobođimo. Akoli nam sve „bajonete ovoga sveta stanu na put, a mi ćemo hajdučiti, kroz Ercegovinu, a po Gjurgevoj i kroz Bosnu; pa rušti, paliti, uništavati štograd budemo mogli — pa eto im reformah“.

Nešto o sjemenu u obće.

(Konac)

Treći spoljni uvjet klijanja je zrak. Djelovanje zraka i njegova kiselika napose neobilazno je po razvitak bilja, kao i životinja. S toga ako uplivu atmosferskog zraka na rast kakove smetnje na putu stoje, to ih s mesta ukloniti valja. Na taj račun zemlja valja da je drobna, pa ako se na površju kora obrazuje valja je prekršiti, a ako se voda izkupila, to ju valja ukloniti, jedno zato što blagodatnom utisku atmosferskog zraka na putu stoji, a drugo

zato što izparivanjem odnosi topotu, koja je za razvitak klice neobhodno nuždna. Razprava, kako se zemlja za usev priprema, kako se kora krši, i suvišna vлага odvodi, odvela bi nas van građicah zadaće, koju smo svomu članku postavili.

Zato mi ćemo sad da reknemo koju o prenosu i promeni sjemena. Da je to stvar od velike važnosti za nas, koji se većinom u gojevanju i čuvanju sjemena slabu odlikujuemo, to mi niko odreći neće. U ovom pitanju mišljenja su sasvim podjeljena. Veliki poznavatelj bilja Šibler navodi, da sjever proizvodi vrsto hrane, koje ranije dospievaju, a na jugu se bolje razvijaju; pa zato valja sjemenje sa sjevera gojiti na jugu pa će ono i ranije sazrieti i bolje će napredovati. A moći cijenjeni professor Haberlant tvrdi, da ako se hoće sjeme da promeni, onda ga valja s juga nabavljati. Haberlantu se nepravo predbacivalo, da je on samo jedan pokus u tom učinju, on je rukovodio više pokusnih, i na više mjestih, pa ipak to pitanje može se spravom kao otvoreno smatrati. Jer pitanje je, da li na sjeveru imade sviju uslovih, koji se za rano dospievanje kakove južne biljke iziskuju i obratno? U nekoliko jugu okrenuti položaj, koje zagrevanje zemljišta podpomaže i sticaj ostalih povoljnih okolnosti mogu pojedince da opravdaju Haberlantu tvrdnju, ali ipak, kad smo voljni sjeme da promenimo, valja paziti na mnoge stvari. U glavnom pak valja imati u vidu slijedećih šest točaka.

1. Sjemenje koje se iz vlažnijeg podneblja dobavlja, daje razmjerno više slame a manje zruja.

2. Sjemenje dobavljeno iz takovih pokrajina, gdje je proljeće kratko a ljetno žarko, to zito razmjerno manje slame a više zruja daje.

3. Sjeme dobavljeno iz suhih predjela, bolje napreduje kad se u vlažnoj pokrajini zasiće dočim sjeme dobavljeno iz vlažnijih krajeva u suhom predelu hrdjavo napreduje.

4. Strmna žita dobivena iz kišovitih pokrajina poležu, a sjeme dobavljeno iz krajeva, gdje je stroga zima, slabo hoće da promrzne.

5. Umjeren pojas proizvodi malo rožasto i težko zrnavlje, u kojem dovoljno liepka imade. Sumorno, vlažno ljetno, naprotiv ili vještačko navodnjavanje i gnijenje proizvodi veće, ali lakše sjemenje sa trošnim sadržajem.

6. Što se više ide jugu, to se razlika između ozimnih i proljetnih usjevih sve više gubi.

Gospodarski list.

Imenik družtvenika

BRATOVŠĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Narod hrvatski Prag u kap. for. 6, Ivan Volkar drd. prava Prag u g. prinos for. 1, Vlad. Cernadek pravn. Prag u g. prinos for. 1, Stevo Jakčin u g. prinos for. 1, And. Mohoročić filosof for. 1, Ivan Gostiša filosof for. 1, Vinko Žanić filosof for. 1, Ivan Žanić for. 1, Skend. Bjeloberk filosof for. 1, Gustav Peksida tehnik for. 1, Viktor Giusti drd. medicine for. 1, Dr. Ivan Rušić for. 1, Bratulić Josip, plovac u Vrhu f. 5 u kap.

Natječaj.

„Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri“ razdieliti će ljetos 150 for. podpore. Koji po §. 2. Statuta do podpore pravo imadu, neka svoje prošnje poduprete sa svjedočbom siromaštva i svjedočbom I. tečaja, ili sa svjedočbom položenog kolokvija iz budi koga glavnoga predmeta najdalje do 15. aprila 1876. odboru u Kastav ponalju.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri

U Kastvu dne 7. marca 1876.

Jelušić, tajnik.

Vekoslav Vlah.

Književne vesti.

Poziv na predplatu

Naše nebo, breguljasta zemlja, prijazno razmjerje između vlage i topline, to su postojnosti, s kojih je kadro voćarstvo u nas procvasti, te se razviti do takova stepena, da može narodnomu gospodarstvu liepu podporu doprinjeti. Kako kod poljodjelstva, tako i kod voćarstva, treba da se ravnamo po prokušanil pravilih, ako hoćemo, da nam posao ne bude uzalud. U tu svrhu sastavio sam „Kratak nauk o voćarstvu“, koji će staromu i mlađomu dobro doći. Sadržaj razjasnjen 32 slike ovaj je: Prvo poglavje. Uvod. Ob odgoju divjake. Oplemenjivanje voćakah. Cjepilnjak. Sve vrsti ciepljenja. Drugo poglavje. Odgojivanje ciepljenih mlađih voćakah. Pravila kod priređivanja zrnatih voćakah. Pravila za rezanje koščatih i lupinjskih voćakah. Priredjivanje tla. Priređivanje mlađih voćakah. uz

kolac. Neprrijatelji mlađih voćakah. O izkapanju mlađih voćakah. O izkapanju mlađih voćakah. O presadjivanju voćakah.

Kučižica je pisana jezikom puko razumljivim u pitanjih i odgovorih. Stoji 30 novčić. Na svakih 10 kom. dajem jedan badava. P. n. gg. predplatnici neka se prijave do 25. ožujka; poslije ovoga dana prodavati će se knjižica po 40 novčića.

Komu je stalo do naprednjena narodnoga gospodarstva, neka knjizi put krči u najniže slojeve pučanstva. Bude li predplatnik u dovoljan broj, sniziti će cijenu; nisam boju pisao svoje koristi radi. Predplatnike na više otisakah zahvalno će obielodaniti.

Varaždin, dne 20. veljače 1876.

Fr. Stepanek,
ravnajući učitelj više djevojačke škole
i urednik „Pučkoga Prijatelja.“

Po nalogu kralj. dalm. brv. slav. zemaljske vlade sastavio je Dr. Bogoslav Šulek u tri jezika knjigu pod sliedećim naslovom: **Hrvatsko - njemačko - talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja — Deutsch - kroatische wissenschaftliche Terminologie — Terminologia scientifica italiano - croata.** Dva svezaka, stranah 1372, u osmini. Dobiva se u svih knjižarah uz cijenu od 7 f. Tom je knjigom doskočeno velikoj potrebi ne samo djakah i profesorah, nego i svih inih, koji se kod nas ikoliko znanosti bave. Tom su im knjigom otvorena vrata u znanstvene knjige Niemaca i Talijana, koje moramo mi, dan i noć prevraćati, ako ćemo da napredujemo.

Osnove srbskoga ili hrvatskoga jezika. Napisao Gj. Daničić. U Biogradu u državnoj štampariji str. 462 u osmini.

Različite vesti.

* Njež. Velič. Cesarica odputovala je onomadne u Englesku, gdje će se više vremena sadržati.

* Imenovanja. G. Junio c. k. dosad savjetnik ovoga pokrajinskoga, bi imenovan savjetnikom ovoga prizivnoga suda. Mi se radujemo tomu imenovanju, što je g. Junio, rodom iz Dalmacije, narodnjak i čovjek bistra uma i plemenita značaja. — G. Antoh pl. Da Mosto, kotarski koparski kapetan, bi imenovan savjetnikom kod ovog Namjestništva. — Gg. E. Biscontini i Podreka, prisluznici kod ovoga pokrajinskoga suda, bjehu imenovani pristavima c. k. suda u Buzetu.

* Promjene u Tršćansko-Koparskoj Biskupiji. Preminuo je g. Dragutin Mazek, kapelan u Barki na Krasu u 51 god. života. M. Č. g. Matija Snoj, župnik u Marezigu bi stavljeno u mir.

* Dr. K. Lavrić. Našu je braću Slovence stigla velika narodna nesreća. Prošlih je danah umro u Gorici vrli slovenski rodoljub i zemaljski zastupnik, odvjetnik Dr. K. Lavrić. Bio je rodom iz Vrema na Dolenskom.

* Iz Materijah nam pišu, da se je dne 5. tek. mjes. sabralio u onoj učioni prieko 90 skoro sve odraslih ljudi, te dobra dva sata pomnivo slušalo školskoga učitelja, g. Pernišeka, koji jih je podučavao, kako imadu gnoj pripravljati i kako im valja gojiti tako zvanu *Lucernsku djeteljinu*. Tom istom prigodom da je i občinski načelnik iliž župan g. Zupančić raztumačio puku nove zemaljske knjige. Zatim da su svi zajedno idući u školski vrt, gdje im je g. učitelj praktično kazao, kako se voćke goje i nastoje. G. učitelj Pernišek da je nakon obači od sela do sela svu Materijsku obćinu te podučiti puk u najpotrebitijih i najvažnijih pravilih poljodjelskih, voćarskih, govedarskih itd. itd. Takovi eto treba da nam budu učitelji, ako želimo, da se naši siromašni narod prosvjeti i u malo godinah okripi i zamognje. Naš je narod podučljiv kako ikoji drugi na svetu, ali mu dosad nije htio nitko očiuh otvarati, pa nije nikakvo čudo, što je ostao za drugimi narodi. Slava dakle g. učitelju Pernišeku i gdje se god tko muči, da nam narod progleda i na svoje noge stupi!

* Hrvatsko akademiko-književno društvo „Hrvatska“ u Gradcu. Pišu i nam iz Grada, da su tamo dne 7. tekućega tjednici Hrvati priredili baš veličanstvenu noćnu zabavu u „Puntigamskoj dvorani.“ Liepa i velika dvorana da bijaše naktijena sa prieko 70 barjakab, sa cvićeom i zelenilom, te sa grbovi svih hrvatskih zemalja, navlaš za tu svečanost učijenjenim. Pročelje dvorane da je kitio ogromni grb Trojednice, okitjen našimi narodnim zastavama. Glasba Jelačićeve pukovnije da je svirala sve same hrvatske pjesme. Više pjesama da su pjevali svi zajedno, a pjesme „U boji“ i „Poskočeniku“ da je odjepovalo „Slavensko pjevačko društvo“. Gostiuh da je bilo prieko 400 svih narodnosti, među timi svećilistnih profesorah, saborskih poslanikah, oficirah i druge otmene gospode. Niemaca da je bilo iz raznih njihovih društava, dapače i dva poslanika Innsbrukskog društva, imenom „Gatia“. Slaveni svih poreklab, a naime Slovenci, da su se odazvali u velikom broju toj hrvatskoj svečanosti, samo da su se svi čudili, što nije te većer stupio u dvorane nitko od naše jednorodnjene braće Srba. Da li je dakle baš istina, kad se braća mrze, da se mrze do kraja i kraja? Ali ta mržnja u mladžahu srdcih, koja je Bog najjače za ljubav stvorio, jest nešto protunaravskoga, jest prava grdosija! Pazite dobro, Srbi i Hrvati, da vam s te mržnje jednim i drugim nesvanu za domovinu crni dani; pazite da se nebude jednom u tuzi i nevolji, plaćući i nariceajući grili, kad se u veselju psujete, grdite i mrzite! Od odličnijih Slavenskih gostova da je bio tu i jedan profesor Krakovskoga svećilišta. Od djakah drugih narodnosti da je bilo i Talijanah i Magjarah. Za stolom da se je svim i svakomu napijalo u narodnom mu jeziku. U prvom redu napijalo se Nj. Vel. kralju hrvatskomu, te mu se to brzojavom javilo. Djakom Talijanom da je napiio pravnik g. I. Karabaić, te da jih je svojim kratkim ali krepkim i srdačnim govorom baš uzbio. Svetčani prekrasni govor da je govorio stud. phil. g. Jarmić. Predsjednikom zabavnoga diela svečanosti da je bio izabran poznati komponist Slovenec g. Dr. Ipavie. Na Odboru da je stiglo 25 telegramab, a naime iz Hrvatske, Dalmacije, Istre, Beča, Praga itd. itd. Svečanoštu da su bili svi veoma zadovoljni, a naime gosti, pak da su tom prigodom naši mlađi sokolići svojemu narodu baš lijepo ime stekli. Živili!

* Promjena abecede. Među Niemci mnogo se sad radi, da se njemačka abeceda posve zapusti i mjesto nje latinska poprimi. Inglezki se list „Daily News“, veseli toj promjeni i vidi, da će svaki izobrazeni narod a naime njemački bit tomu mnogo zahvalan, jer kako je njemački jezik već sam po sebi dosti težak, tako da je uprav ludo, činiti ga još težim, ostaralim i oku neugodnimi slovi! Hoće li kad i naša braća Rusi, Srbi i Bugari na tu misao doći, pa zabacivši grčka, prihvatići i oni svesvjetska latinska pismena?

* Pogibelj pasje bjesnoće. Neki čovjek u Francuzkoj dotaknuvši se onomadne ranjenim prstom stvarih, koje je bjesan pas bio zagrizao, oboli svimi znaci bjesnoće i nakon tri dana umre od najstrašnije smrti.

* Neki inglezki vojnik okladio se, da će naprtjen bremenom od 60 funti u 24 sati preći daljinu od 100 inglezkih milja (22 njemačke milje). U pratinji dvojih čestnikah na konjima projde u 20 urah 82 milje, nemogavši već dalje od velika truda.

Opomena.

Uljudno molimo sve naše poštovane predbrojниke, koji nam još štogod duguju za lanjsku il. čak predlanjsku godinu, da taj dug odmah podmire, jer ćemo im drugać list obustaviti i što je naše il. otvorenim pismom il. putem suda od njih zahtjevati. Mi nesilimo nikoga, da list drži, al tko ga drži, poštenje mu nalaže da ga i plati.

U Trstu 16. ožujka 1876.

Uredništvo.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15 Marca 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (čekini)	5.35 ^{1/2}	5.35 ^{1/2}	5.35	5.36	—	5.37	5.38	5.38	5.38 ^{1/2}	5.39	5.41	—	5.40	5.40	5.40	—
Napoleoni	9.18 ^{1/2}	9.18	9.18	9.18	—	9.19 ^{1/2}	9.21	9.21 ^{1/2}	9.23	9.54	9.28	—	9.25	9.25	9.25	—
Lira Ingleska	11.50	11.40	—	—	—	11.52	11.54	11.55	11.56	11.57	—	—	11.50	11.50	11.50	—
Brabro prid (aggio)	102.80	102.50	102.—	102.—	—	102.35	102.05	103.15	103.50	103.75	104.50	—	104.55	104.50	104.50	—

A. Karabrić Vlastnik.

Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.

Tisk. Sinovi K. Amati.